

Aleg. 116.

Sprawozdanie

Wdziału krajowego z wnioskiem na odpisanie gminie miasta Gródka zaległych prestacyj na płace nauczycieli tamtejszych szkół ludowych.

Wysoki Sejmie!

Wskutek uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 11. Stycznia 1888 została męska szkoła wydziałowa w Gródku z końcem roku szkolnego 1887/88 zwinięta. Na jej miejsce orzeczeniem Rady szkolnej krajowej z dnia 17. Sierpnia 1888 L. 9.599 ustanowiono 4-klasową szkołę pospolitą męską o czterech nauczycielach, tudzież dwie jednoklasowe szkoły pospolite na przedmieściach Lwowskiem i Czerlańskiem, każdą o jednym nauczycielu.

Wydatek na płace nauczycieli tych szkół, a oraz nauczycielek czteroklasowej szkoły żeńskiej, wynoszący ogółem 6.400 zł. rocznie, nałożono na gminę miasta Gródka, a to na mocy uchwały Reprezentacyi tej gminy z dnia 25. Stycznia 1886, którą zobowiązała się i nadal do tymczasową dotację w rocznej kwocie 7.032 zł. 20. ct. na utrzymanie swych szkół uiszczać. Zobowiązanie to przyjęła jednak gmina pod warunkiem, jeżeli uwolnioną zostanie od zapłacenia kwoty 4.414 zł. 01 ct., przypisanej jej jako zaległość do zwrotu z tego powodu, że w czasie od 1. Czerwca 1875 do końca Grudnia 1885 nie pokryła w całości niedoboru na płace nauczycieli, do czego ją orzeczeniem Rady szkolnej krajowej z 31. Stycznia 1875 L. 838 zobowiązano.

Gmina miasta Gródka utrzymuje, że do zwrócenia powyższej kwoty funduszowi szkolnemu okręgowemu, a względnie krajowemu, nie ma wcale obowiązku, a to z następujących powodów: W roku 1872, kiedy władze szkolne czyniły zabiegi około zakładania nowych szkół, gmina uchwałą Reprezentacyi swojej z dnia 30. Grudnia 1872 postanowiła rozszerzyć istniejącą w Gródku kosztem miasta czteroklasową szkołę męską na 7-klasową szkołę wydziałową i przyjęła na siebie oprócz wydatków tak zwanych rzeczowych, także wydatek na płace nauczycieli owych trzech klas szkoły wydziałowej w ryczałtowej kwocie 2.300 zł., a oraz ryczałt na koszta kancelaryjne w kwocie 100 zł. rocznie. Gmina w uchwale swej umieściła jednak następujące zastrzeżenie, które tu dosłownie przytaczamy:

„W razie, gdyby ta szkoła wydziałowa w praktyce nieodpowiednią okazała się i mimo zaprowadzić się mającego przymusu szkolnego, uczęszczaną nie była przynajmniej do

tego stopnia, ażeby w tych trzech klasach wyższych przynajmniej 30 uczniów liczyła, natenczas zastrzega sobie gmina prawo ściągnięcia dotacyi na tę szkołę wyznaczoną, a natomiast powzięcia postanowień takich, któreby zamiar gminy urzeczywistniły i stosunkom miejscowym odpowiadały.“

Na podstawie tej uchwały sporządzony został akt fundacyi trzechklasowej szkoły wydziałowej w Gródku z dnia 15. Listopada 1873, zatwierdzony przez Radę szkolną krajową 15. Stycznia 1874 L. 11.525, a w tym akcie fundacyjnym zaznaczono wyraźnie, że powyższe zastrzeżenie gminy zostało reskryptem Rady szkolnej krajowej z dnia 18. Sierpnia 1873 do L. 6.561 przyjęte.

Dochodzenie zarządzane przez Radę szkolną krajową w Grudniu 1885 wykazało, że frekwencya szkoły wydziałowej gródeckiej była rzeczywiście zaraz od początku jej istnienia tak niska, że nie osiągała w żadnym roku liczby 30 uczniów. W roku szkolnym 1874/75 nie była ta szkoła wcale czynną, to jest, nie otwarto żadnej klasy wydziałowej; w latach 1875/6, 1880/81 i 1882/3 otwierano tylko jedną klasę wydziałową; w latach 1876/77, 1878/79, 1879/80, 1881/82 i 1883/84 były czynne tylko dwie pierwsze klasy wydziałowe, a tylko w latach 1877/78 i 1884/5 były czynne wszystkie trzy klasy wydziałowe, w których liczba uczniów razem wzięwszy była niższą od 30.

Z tej przyczyny gmina miasta Gródka już od roku 1878 domagała się nieustannie zwinięcia szkoły wydziałowej, które jednak dopiero skutkiem uchwały Wysokiego Sejmu w roku 1888 nastąpiło.

Tymczasem gmina ponosiła ciągle ciężary na utrzymanie swej szkoły wydziałowej, chociaż ta nie przynosiła jej prawie żadnej korzyści i chociaż, gdyby było poszło po myśli gminy, szkoła ta już z końcem roku szkolnego 1877/78 byłaby zwinięta. Według obliczenia sporządzonego przez Radę szkolną krajową koszta utrzymania szkół ludowych w Gródku w czasie od 1. Czerwca 1875 do końca Grudnia 1885, a w szczególności wydatek na płace nauczycieli wraz z dodatkami osobowymi i dodatkami za kierownictwo, na remuneracye katechetów, wreszcie ryczałty na drobne potrzeby szkolne, premie dla pilnych uczniów i przybory do nauki robót ręcznych dla ubogich dziewcząt wynosiły ogółem sumę 76.636 zł. 29 ct.

Na rachunek tych wydatków uiściła gmina miasta Gródka w powyższym okresie do funduszu szkolnego okręgowego 72.112 zł. 67 ct.
a nadto wpłynęły do tego funduszu grzywny za nieposyłanie dzieci do szkoły 109 „ 61 „
wynosił więc ogół dochodu 72.222 „ 28 „
a z porównania wydatku z dochodem wynika niedobór 4.414 zł. 01 ct.
który po myśli orzeczenia Rady szkolnej krajowej z 31. Stycznia 1875 L. 838, nakładającego na gminę miasta Gródka cały ciężar utrzymania szkół ludowych w tem mieście, przypisano tej gminie do zwrotu.

Orzeczenie powyższe jest wprawdzie dawno już prawomocne i na jego podstawie możnaby zaległość powyższą ściągnąć od gminy w drodze przymusowej, jak z drugiej strony możnaby bez względu na ów warunek w uchwale Reprezentacyi gminy z dnia 25. Stycznia 1886 postanowiony, nałożyć na gminę bezwarunkowy obowiązek ponoszenia całej kwoty wydatku na nowo zorganizowane szkoły ludowe w Gródku, a to na podstawie drugiego ustępu art. XIX. ustawy z dnia 2. Lutego 1885 Nr. 29 Dz. u. k. z powodu, że gmina Gródek posiada własny majątek zakładowy.

Byłoby to prawem, ale zdaniem Wydziału krajowego, nie byłoby to słusznem. Faktem jest stwierdzonym przez najwyższą władzę szkolną krajową, że szkoła wydziałowa w Gródku od samego początku swego istnienia nie miała racyi bytu; faktem jest dalej, że gmina już w trzy lata po urządzeniu tej szkoły, w Styczniu 1878, postanowiła rozpocząć starania o jej zwinięcie;

faktem jest wreszcie, że zwinięcie jej w końcu nastąpiło i to z powodu uznanej już powszechnie jej niepraktyczności i nieużyteczności. Że na tę decyzję potrzeba było aż dziesięć lat czasu, winę tego trudno przypisać gminie, jak również nie można jej brać za złe, że w ciągu tych lat dziesięciu uiszczala pretensye na szkołę, pomimo że była przekonaną o jej nieużyteczności. Gdyby była nie płaciła, naraziłaby się po prostu na egzekucyę.

Płacąc przez lat dziesięć na same płace nauczycielskie po 2.300 zł., a z doliczeniem ryczałtu kancelaryjnego po 2.400 zł. rocznie, zapłaciła gmina na szkołę wydziałową 24.000 zł., a właściwie po odtrąceniu niedopłaconych i w zaległości pozostałych 4.414 zł., około 20.000 zł., suma dość duża, jeżeli się zwłaszcza uwzględni, że pożytek z tego wydatku był prawie żaden.

Owoż mniema Wydział krajowy, że nie byłoby rzeczą słuszną do tych 20.000 zł. kazać gminie dziś dopłacać jeszcze 4.414 zł. 01 ct. Niesłusznem wyda to się tembardziej, jeśli się weźmie na uwagę owo zastrzeżenie gminy przy fundacyi szkoły wydziałowej uczynione, jej obecną gotowość do ponoszenia całego wydatku na szkoły bez żądania jakiegokolwiek dopłaty z funduszu krajowego, wreszcie i okoliczność, że zaległość ta nie byłaby wcale urosła, gdyby sprawa zwinięcia szkoły wydziałowej mogła była zostać prędzej załatwioną.

Uwzględniając to wszystko, Rada szkolna krajowa w odezwie z 19. Listopada 1886 L. 1.630 oznajmiła Wydziałowi krajowemu, że zdaniem jej żądaniu gminy miasta Gródka, aby jej owa zaległość 4.414 zł. 01 ct. odpisaną została, nie można odmówić podstawy. Gdy jednak zaległość wspomniana jest należnością czynną funduszu szkolnego krajowego, ponieważ odpowiedni tej sumie niedobór w funduszu szkolnym okręgowym pokryty został zasiłkami z funduszu szkolnego krajowego, przeto Rada szkolna krajowa zażądała od Wydziału krajowego opinii, czy zgadza się na to, aby gminie miasta Gródka odpisano ową zaległość.

Z przyczyn w niniejszem sprawozdaniu wyluszczonych Wydział krajowy najzupełniej zgadza się na to, mniema wszelako, że ostateczna decyzya w sprawie, w której chodzi o zręczenie się dochodu, prawowocnie funduszowi szkolnemu krajowemu się należącego, przysłużyć jedynie Wysokiemu Sejmowi. Z tego też powodu Wydział krajowy po przedstawieniu stanu rzeczy wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

„Zasiłek z funduszu szkolnego krajowego w kwocie 4.414 zł. 01 ct. udzielony gminie miasta Gródka w czasie od 1. Czerwca 1875 do końca Grudnia 1885 na częściowe pokrycie niedoboru na płace nauczycieli szkół ludowych w Gródku i przypisany gminie tego miasta do zwrotu, zostaje odpisany pod warunkiem, że gmina miasta Gródka wszystkie wydatki na swoje szkoły ludowe z własnych funduszków bez subwencji z funduszu szkolnego krajowego w całości będzie ponosić.“

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z W. Ks. Krakowskiem.

Lwów dnia 14. Listopada 1888.

Marszałek krajowy.

Zastępca

Oktaw Pietruski w. r.

sprawozdawca.

